

ریحانه آل محمد (ص)

ولادت حضرت معصومه (س) در طلّیعه نخستین طلوع ذی‌القعدة سال ۱۷۳ (ق. ۵۰) (خبر خوشی بود که خاندان رسول گرامی اسلام (ص) را بیش از حد خشنود نمود. پدرش امام موسی کاظم (ع) نام فاطمه را برایش برگزید و از همان ابتدا وی را برای همراهی با برادرش، امام رضا (ع) تربیت کرد. فاطمه معصومه (س) تا آخر عمر، هیچ گاه ازدواج نکرد و برادر را در راه حفظ و ترویج اصالت‌های مکتب یاری رساند. لازمه این همراهی شناخت و تسلط کامل بر معارف دین و سایر علوم روز بود. آن حضرت (س) با پاسخگویی به سؤالات مراجعان به جای پدر و برادرش فصلی تازه در جایگاه زن در شریعت محمدی (ص) گشود، تا آنجا که برخی از آن دوران با عنوان عصر طلایی نقش‌آفرینی نوع زن در حوزه علم و دانش و معرفت آموزی در جغرافیای اسلامی یاد می‌کنند.

حضرت معصومه (س) در دوران سخت‌گیری عباسیان و حبس‌های طولانی مدت امام موسی کاظم (ع) و غیبت چهار ساله امام رضا (ع) در انظار عمومی به دلیل مخاطرات جدی از سوی بد خواهان دستگاه حاکمه، ضمن هموار نمودن رنج‌های بسیار بر خود، از موضع عالمی درس آموخته در مکتب اهل بیت رسول خدا (ص) به مقابله با بیرق‌داران بی دینی رفت و با قابلیت‌های خود شگفتی آفرید. آن حضرت در شرایطی که عباسیان جسارت یافته و علناً اهل بیت رسول گرامی اسلام را مورد آزار و اذیت و توهین قرار می‌دادند و با خوی ستیزه جوئی با شیعیان برخورد می‌کردند، ضمن آموزش زنان مدینه که دستگاه حاکمه حساسیت کمتری نسبت به آنان از خود نشان می‌داد، به ترویج معارف دین و تعالیم مکتب پرداخت.

ریحانه آل محمد (ص) و افتخار بزرگ جهان تشیع، قریب 25 سال توانست بدین ترتیب عهده‌دار مسئولیتی سترگ در پاسخگویی به سؤالات و شبهات رایج در جامعه شده و از چیزی فروگذار نباشد.

او دفتر زندگی خود را با سرمشق‌های نورانی پدرش امام موسی کاظم (ع) زینت بخشید و از گفتار و رفتار برادر معصومش امام رضا (ع) راه و رسم رویش معنوی و بالندگی جامعه را آموخت. در آئینه وجود آن حضرت (س) پاکی و فضیلت وضوح داشت و احترام به زبردستان و همنشینی با تهیدستان از جمله صفات ویژه وی بود. عبادات چشمگیر، نمازهای معراج گونه و رفتار لبریز از اخلاص حضرت معصومه (س) سطر سطر صحیفه وجودش را جلایی بیشتر و نورانیتری برتر می‌بخشید. به گونه‌ای که نهان خانه وجودش سرشار از ادب، وقار و بزرگ‌منشی و بزرگواری

بود. او درون خویش را به صفات آسمانی آراسته و نمونه تقوا، پاکدامنی و اسطوره سادگی و همیت دینی بود. طوری که در نتیجه سیره و سلوک حضرتش تلاش‌های معرفت آفرین عینیت یافتند. آنچه در این میان روح لطیف و مهربان حضرت معصومه (س) را می‌آزرد، ظلم عباسیان و نامردمی‌های آنان بود. جسارت دستگاه عباسی نسبت به شیعیان و شقاوتی که در این راه به کار می‌گرفتند، موجب بود تا حضرت معصومه (س) همواره نسبت به تعرض حکمرانان بر جان برادر خویش و جمعیت شیعیان نگران بوده و غرق در گردبادی از هراس و اضطراب روزگار را سپری کند. حیات کوتاه، اما پربرکت آن حضرت (س) فرصتی فراهم آورد تا امام رضا (ع) از جایگاهی رفیع‌تر به ارشاد و راهنمایی مسلمانان پرداخته و مکتب امامیه مورد توجه عموم مسلمانان قرار گیرد.

هوشمندی این بانوی ارجمند چنان توفیقی برای وی فراهم کرد که برکات بسیاری از شاخسار وجود حضرتش نصیب نوع زن گردیده و موفق شود پا به پای مقام عصمت به نشر فرهنگ ناب و معارف اصیل شیعه پردازد.

حضرت معصومه به تفسیر قرآن نیز اهتمام ورزیده و واژه‌های نورانی و مؤثر بسیاری را نصیب تشنگان علم نمود. حضرت معصومه (س) در بیان سیره رسول خدا و اهل بیت عصمت و طهارت روشی نوین را برگزیده و ضمن آن به تبیین معارف الهی موفق شد. وی در کسوت عالمه آل محمد (ص) و در کنار فروزان نگه داشتن کانون علم و آگاهی، هیچ گاه از مسائل اجتماعی و سیاسی جامعه خویش غفلت نکرد و پیوسته در رسیدگی به محرومان و دلجویی از شیعیان مظلوم فعالیت می‌نمود. تا آنجا که بانوان مدینه هرگاه محتاج دستی پرمهر و رویی گشاده در برطرف کردن مشکلات خویش بودند، به سراغ این فرزانه آسمانی رفته و به آرامش لازم دست می‌یافتند. رابطه گرم و شیرین حضرت معصومه (س) با پدرش امام موسی کاظم (ع) موجب شده تا روز تولد آن حضرت روز دختران نیز نامیده شده و فرصتی برای تقویت پیوندهای نسبی و عاطفی فراهم آید.

**اسما عیل علوی